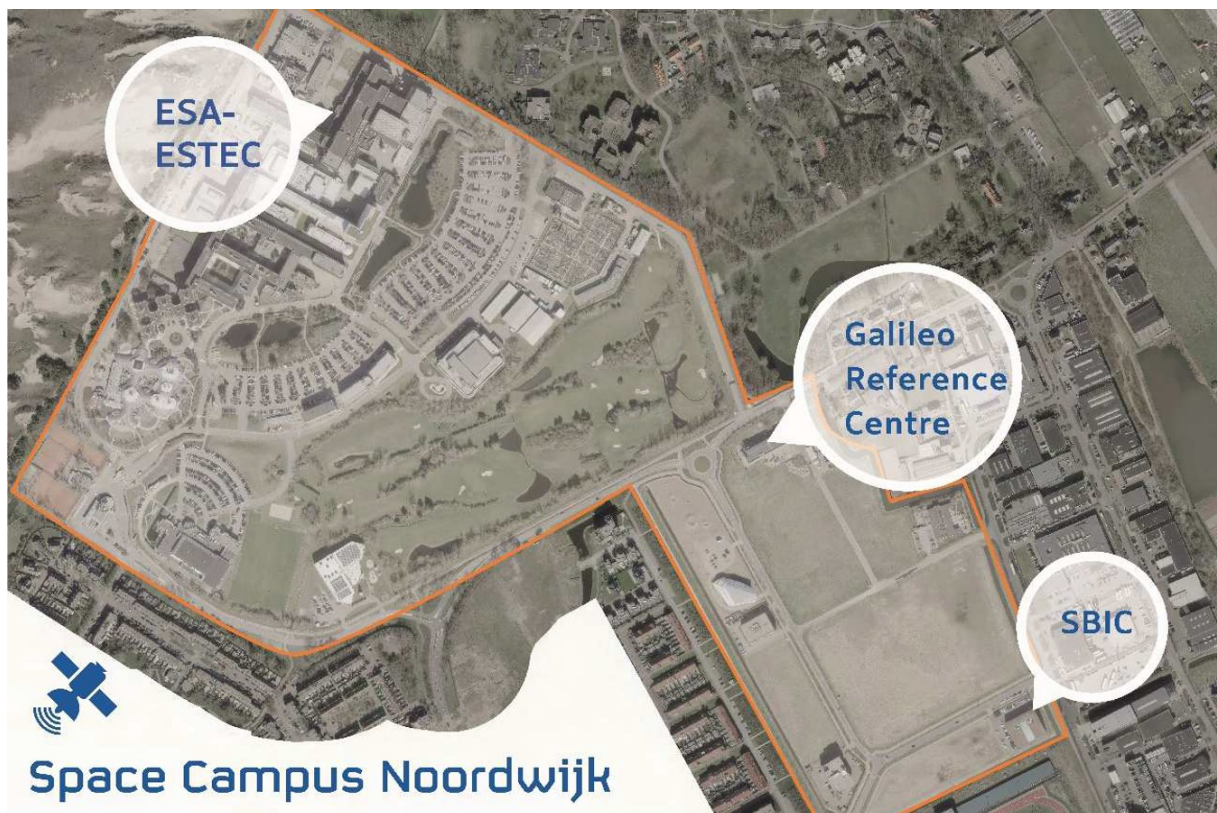

Space Campus Noordwijk

Achtergrond, Doelstellingen en Stand van Zaken

**Projectleider Space Campus Noordwijk
Januari 2019**

Space Campus Noordwijk: achtergrond, doelstellingen en stand van zaken

1. Achtergrond

Al geruime tijd wordt er gesproken over de aanwending van het terrein gelegen naast het technologiecentrum ESTEC van de Europese ruimtevaartorganisatie ESA. De vestiging van ESTEC in Noordwijk heeft Nederland, Provincie Zuid-Holland en de gemeente Noordwijk aanzienlijke voordelen opgeleverd. Bij de discussie over hoe het terrein naast ESTEC moet worden aangewend is het centrale thema hoe deze al aanzienlijke voordelen nog verder kunnen worden vergroot. De aanwezigheid van ESTEC met bijna 3000 hoogopgeleide medewerkers, met de managementrol van bijna alle ESA-programma's, en met de primaire verantwoordelijkheid voor alle technologieprogramma's van het agentschap biedt een enorm potentieel voor de ontwikkeling van hoogwaardige activiteiten in de regio en in Nederland in het algemeen; een potentieel dat nog aanzienlijk beter kan worden benut. De vestiging van het Galileo Reference Centre (GRC) naast ESTEC heeft dit potentieel nog verder vergroot.

Het is tegen deze achtergrond dat de realisatie van de Space Campus Noordwijk plaatsvindt. Dit gebeurt nadrukkelijk niet als een geïsoleerde aanpak van de ontwikkeling van het terrein, maar in de context van de versterking van het ruimtevaart cluster in Nederland, dat voor verreweg het grootste deel gevestigd is in de westhoek van de provincie Zuid-Holland. Wanneer men het gebied tussen Warmond/Leiden-Noordwijk-Den Haag en Delft in oenschouw neemt, dan is daar zo'n 80% van de Nederlandse ruimtevaart activiteiten gevestigd, met Noordwijk, ESTEC, GRC en op termijn de campus als een duidelijke kern.

Het Netherlands Space Office (NSO), de provincie Zuid-Holland en gemeente Noordwijk hebben de afgelopen jaren studies verricht naar het potentieel van zo'n space campus. Het in opdracht van de provincie en gemeente uitgevoerde onderzoek van Buck Consultants heeft onderstreept dat deze kansen positief beoordeeld moeten worden, en dat zo'n campus een belangrijke rol zal spelen in de versterking van het ruimtevaartcluster, zeker in een tijd waarin met name de commerciële ruimtevaart activiteiten wereldwijd sterk groeien¹.

In het jaar 2018 is de discussie over de Space Campus in een stroomversnelling gekomen: activiteiten zijn geïntensiveerd, concrete initiatieven zijn in een beoordelingsfase, het Nederlandse ruimtevaartcluster is nauw betrokken bij de ontwikkelingen en het Rijk, provincie Zuid-Holland en gemeente Noordwijk hebben een akkoord gesloten over ondersteuning van ESTEC en de campus door middel van de zogenaamde regio-deal.

2. De regio-deal

De versteviging van de positie van ESTEC in Nederland is een beleidsprioriteit van de regering, zoals ook blijkt uit de expliciete passages over ESTEC in het regeerakkoord. In dat kader heeft het kabinet de toezegging gedaan om de totstandkoming van de voor ESTEC noodzakelijke, nieuwe internationale meeting faciliteit financieel te ondersteunen. Rijk, provincie en gemeente hebben de krachten gebundeld om niet alleen een geïsoleerde versterking van ESTEC te realiseren, maar tegelijkertijd het potentieel van ESTEC (en GRC) nog beter te benutten door de ontwikkeling van de Space Campus daadwerkelijk te ondersteunen. De leidende gedachte hierbij is vanzelfsprekend dat zo'n campusontwikkeling zelf weer bijdraagt aan de versterking van ESTEC's positie in Nederland, en daarnaast de verbinding tussen ESTEC en het Nederlandse ruimtevaartcluster hechter maakt.

De regio-deal combineert dan ook diverse beleidsdoelstellingen:

- Versterking van ESTEC in Nederland;
- Versterking van het ruimtevaart cluster in de Provincie Zuid-Holland en in Nederland;
- Een hoogwaardige gebiedsontwikkeling in de gemeente Noordwijk.

Het Rijk stelt voor de ontwikkeling van de internationale meeting faciliteit van ESTEC € 15 mln beschikbaar, en zal via een ophoging met € 25 mln van de meerjarenraming voor ruimtevaart-activiteiten voorkomen dat een daling optreedt van de inschrijving van Nederland in ESA-programma's ten opzichte van het niveau van de afgelopen jaren. De provincie Zuid-Holland stelt voor de ontwikkeling van de space campus € 8 mln

---

¹ Toekomstperspectief Space Campus, managementsamenvatting (Buck International Consultants, 27 augustus 2018)

beschikbaar, onder meer via een stimuleringsregeling (subsidieregeling Campussen) voor nieuwe, hoogwaardige activiteiten op de campus en via ondersteuning van de campus-organisatie. De gemeente Noordwijk heeft € 3 mln gereserveerd voor deze ontwikkeling, onder meer voor de campus-organisatie en infrastructurele maatregelen.

3. Stand van zaken januari 2019

De activiteiten ter ondersteuning van de campusontwikkeling vinden plaats op verschillende niveaus, en worden gecoördineerd door de werkgroep Space Campus Noordwijk, onder voorzitterschap van de Provincie, waarin naast de provincie en de gemeente, het NSO, ESTEC, Innovation Quarter en de projectleider Space Campus deelnemen. In deze werkgroep komen onder meer de volgende zaken aan de orde.

Concrete initiatieven

In de eerste plaats is er een aantal concrete initiatieven om nieuwe activiteiten op de Campus te initiëren. De voorstellen daarvoor worden thans uitgewerkt, zodat ze kunnen worden ingediend bij de daarvoor geëigende stimuleringsregelingen bij provincie of NSO.

Het betreft de totstandkoming van een virtual reality lab, waarin het bedrijf ATG samenwerkt met TNO, NLR en de TU-Delft, met het doel een versterking van engineering methodieken te realiseren binnen ESTEC, binnen de partners zelf en bij (commerciële) afnemers². Daarnaast wordt gewerkt aan een initiatief om de toepassingen van aardobservatie (en navigatie-) data te faciliteren bij zowel institutionele als commerciële afnemers. In het kader van dit initiatief worden ook educatieve activiteiten ontplooid.

Een derde initiatief betreft het realiseren van een centrum voor het testen van kleine satellieten, componenten en ruimtevaart-instrumenten door gebruik te maken van nieuwe, maar vooral bestaande testfaciliteiten. Belangrijkste partner in dit initiatief is ESTEC zelf, dat beschikt over een groot aantal voor dit doel geschikte faciliteiten, maar die thans niet of moeilijk toegankelijk zijn voor de ruimtevaartsector. Overleg met ESTEC is gaande om dit gebruik te faciliteren.

De vestiging van het GRC op de campus is aanleiding geweest om met een aantal Nederlandse partijen om de tafel te gaan met de vraag hoe van dit potentieel gebruik kan worden gemaakt. Dit overleg bevindt zich in een eerste fase, en zal naar verwachting de komende maanden tot conclusies kunnen leiden. Met de leiding van het European GNSS Agency, waaronder het GRC valt, is contact opgenomen over dit initiatief, en van die zijde is steun toegezegd om daadwerkelijk tot nieuwe activiteiten in relatie tot het GRC te komen.

---

² Gemeente Noordwijk heeft een subsidie van € 75.000,- vanuit het Economische Ontwikkeling- en Innovatiefonds Noordwijk verleend ten behoeve van het openen van een kenniscentrum op het gebied van Virtual Reality (VR) en Augmented Reality (AR) voor ruimtevaart toepassingen

Tenslotte dient het initiatief van ESTEC vermeld te worden om een soort geavanceerde werkplaats (maker-space) te realiseren met ESTEC-apparatuur waarin creatieve, nieuwe initiatieven (uittesten van ideeën, prototyping, etc.) tot ontwikkeling kunnen komen.

Interesse buitenlandse bedrijven

Naast deze concrete initiatieven is er overleg gaande met enkele buitenlandse bedrijven die belangstelling hebben getoond voor de ontwikkeling van de campus. Het gaat deze bedrijven met name om de nabijheid van ESTEC (kennis van de technologie), maar ook om potentiële samenwerking met Nederlandse bedrijven die op de commerciële ruimtevaartmarkt werken.

Samenwerking universiteiten

De verbinding tussen ESTEC en GRC enerzijds en het ruimtevaart-cluster anderzijds wordt ook versterkt door een intensievere samenwerking met de universiteiten. Daarom is een initiatief genomen om tot afspraken te komen tussen de universiteiten van Leiden, Delft en Rotterdam en ESTEC. Daarbij moet gedacht worden aan gastcolleges door professoren en senior ESTEC-staf, promotie-studies met en binnen ESTEC en stages op ESTEC voor een groeiend aantal master-studenten. Voor deze samenwerking biedt de campus op termijn uiteraard een aanvullend potentieel.

Noordwijk Space Expo

Het bestuur van het op de campus gevestigde ruimtevaartmuseum Space Expo beraadt zich op de toekomstige ontwikkeling van het museum, ook in de context van de space campus ontwikkeling. De inhoud van de expositie is toe aan een drastische vernieuwing, maar daarnaast wordt eveneens bezien hoe het museum kan inspelen op de op de campus te ontwikkelen educatie-activiteiten, en voor de campus benodigde cateringservices. Eerste plannen daarvoor worden opgesteld, en voor de financiering van een haalbaarheidstudie zal ondersteuning worden gevraagd aan de Economische Board Duin- en Bollenstreek, die in beginsel financiële middelen beschikbaar heeft voor de planvorming voor een Space Experience Centre.

Wanneer men de status van de huidige initiatieven overziet, dan kan gesteld worden dat deze alle de potentie hebben om bij te dragen aan de ambitie voor de Space Campus Noordwijk: een terrein waar hoogwaardige, kennisintensieve ruimtevaart-activiteiten plaatsvinden, waar sprake is van een diversiteit van bedrijven, R&D en educatie, waar een sterke band bestaat met ESTEC en GRC en het overige Nederlandse Ruimtevaart cluster, en dat functioneert als kern en ontmoetingspunt voor het Nederlandse, maar ook internationale ruimtevaart netwerk.

4. Ondersteuning door Provincie en Gemeente gezamenlijk

De Provincie en de gemeente Noordwijk werken nauw samen om de ontwikkeling van de Space Campus tot een succes te maken. Vele initiatieven zijn in het verleden reeds genomen, met name op provinciaal niveau om de positie van het ruimtevaart cluster en van ESTEC te versterken. Ook de gemeente Noordwijk heeft diverse activiteiten ondernomen om het belang van de ruimtevaart in het algemeen en van ESTEC in het bijzonder te onderstrepen. Deze ondersteuning is essentieel: het succes van de Space Campus zal mede afhankelijk zijn van de consistentie en continuïteit waarmee de filosofie en de doelstellingen van de campus door Provincie en gemeente worden uitgedragen. De komende maanden zal er aanvullend beleid nodig zijn op een aantal specifieke terreinen om de campusontwikkeling te ondersteunen.

Stimulering nieuwe activiteiten op de campus

Een aantal initiatieven voor nieuwe activiteiten op de campus zal de komende maanden in een fase van besluitvorming komen. Concrete businessplannen zijn daarvoor in ontwikkeling. Van de zijde van de Provincie is een stimuleringsregeling (subsidieregeling Campussen Zuid-Holland) in het vooruitzicht gesteld om dit soort nieuwe activiteiten ook financieel te ondersteunen, uiteraard passend binnen de Europese steunkaders. Zo'n regeling zal zeer belangrijk zijn om de drempel voor deze en toekomstige initiatieven te verlagen, en daadwerkelijk het ontwikkelingsproces van de Campus te starten

Space campus organisatie

Voor de realisering van de campus-ontwikkeling is een kleine, maar goedlopende organisatie noodzakelijk. Deze organisatie zal het beleid van partijen met betrekking tot de campus tot uitvoer moeten brengen. Dit betreft praktische ondersteuning van bedrijven en instellingen op de campus, acquisitie van nieuwe (internationale) bedrijven naar de campus, onderhouden van de nodige netwerken, en met name de contacten met ESTEC en Nederlandse ruimtevaartbedrijven, verzorgen van themabijeenkomsten, afstemming met gemeentelijke instanties voor de uitgifte van grond, afstemming met partijen verantwoordelijk voor exploitatie van gebouwen, administratie en beheer van de organisatie.

Infrastructurele aspecten

De bereikbaarheid van de Space Campus is een belangrijke overweging voor bedrijven en instellingen om een vestiging te overwegen. In het recente verleden is de bereikbaarheid van ESTEC vanaf station Leiden aanzienlijk verbeterd. Met een groei van de activiteiten op de Campus zal dit aspect van bereikbaarheid nadrukkelijk aandacht moeten krijgen. De rol van de Provincie is daarbij vanzelfsprekend belangrijk. Een belangrijk terrein waarop primair de Gemeente acteert betreft het beleid inzake de grond van de campus. Het is van groot belang om via dit

beleid een optimale ontwikkeling van de campus te faciliteren. Het huidige beleid ondersteunt een hoogwaardige ontwikkeling van het gebied, maar biedt waarschijnlijk niet voldoende garanties voor de diversiteit die met een campus wordt nagestreefd. De komende maanden zal in het kader van de werkgroep Space Campus worden gewerkt aan een ontwikkelingsvisie voor het gebied waarin deze diversiteit op een logische wijze weerspiegeld wordt, en rekening wordt gehouden met toekomstplannen van ESTEC (en GRC).

5. Conclusie

In 2018 is het beleid ten aanzien van de ontwikkeling van een Space Campus Noordwijk nadrukkelijk geïntensiveerd. Er is een regio-deal tot stand gekomen van Rijk, Provincie en gemeente Noordwijk. Er is veelvuldig overleg met initiatiefnemers om tot nieuwe activiteiten te komen. Businessplannen worden uitgewerkt. Er is een subsidieregeling Campussen opgesteld door de provincie. ESTEC en GRC zijn nadrukkelijk betrokken bij de planvorming, en zijn bereid een actieve rol te spelen bij het verstevigen van de relaties tussen deze internationale instellingen en het Nederlandse ruimtevaart cluster. Gemeente Noordwijk zal binnenkort beslissingen nemen ten aanzien van de ondersteuning van de Campusorganisatie (samen met de Provincie) en een stimulerend grondbeleid voor het Campusterrein.

Tegen deze achtergrond moet in 2019 de ambitie om een hoogwaardige Space Campus Noordwijk te realiseren, die zal functioneren als spil van het Nederlandse ruimtevaartnetwerk stap voor stap zichtbaar worden.